

Cum Juvenis Eleganter Doctus, Dominus Gottl. Henr. Schmerbauchius,
Gommer Saxo, Cum plausu bonorum omnium ex Illustri Afraneo prid.
Non. Sextil. MCCXXXIV ! discederet de Numis in honorem Theologorum
cuis aliqva disserebant bene precati Interioris notæ amici

S.l.

Saxius, Christophorus

Num 4° 00957/04

https://dhb.thulb.uni-jena.de/receive/ufb_cbu_00005552

urn:nbn:de:urmel-f11e97cb-6137-4c22-a27f-df2fc06aa4749-00004827-12

Lizenz: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

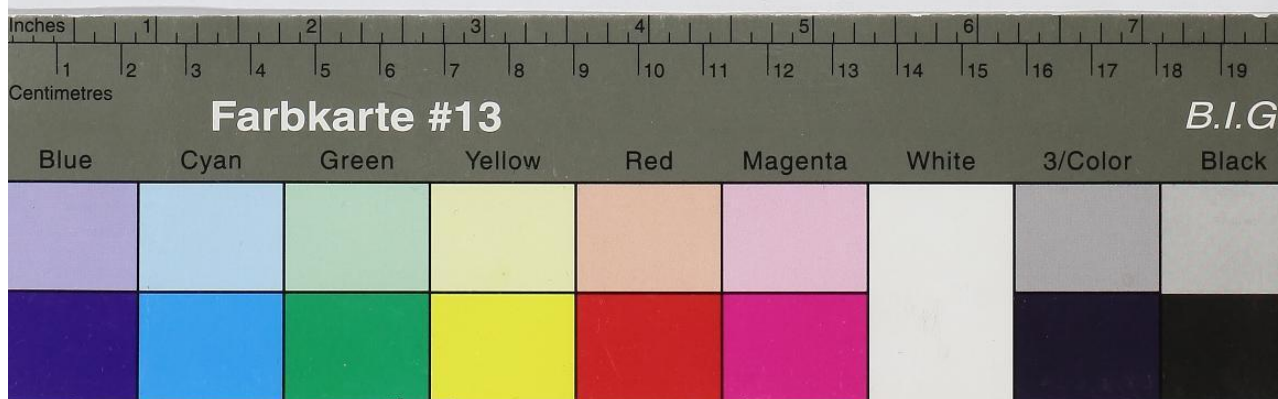

Num-4-00957-04

Projekt: Gotha
Titel: Num-4-00957-04
Goobi Identifier: 16505
Anlegedatum: 2014-05-13 10:54:18.0
Regelsatz: gdz.xml
Signatur: Num 4o 00957/04
PPN: 212856847

Bemerkungen: Jan 9, 2014 9:32:09 AM: DFG-Projekt Höfische Kulturräume in
Mitteldeutschland / Gelegenheitsschriften 2 (Gotha, Pro)

urn:nbn:de:urmel-f11e97cb-6137-4c22-a27f-df2fc06aa4749-00004827-12

Cum
JUVENIS ELEGANTER DOCTUS,
DOMINUS
GOTTL. HENR.
SCHMERBAU-
CHIUS,

Gommer, Saxo,

Cum
plausu bonorum omnium ex Illustri Afranéo

prid. Non. Sextil. ccccxxxiv.

discederet,

de

Numis in honorem Theologorum cufis

aliqua differebant,

bene precati

Interioris notæ amici,

interprete

C. G. Sachsis,

Hermund.

SI, quæ Ciceronis est sententia, artes omnes, quæ ad humanitatem pertinent, communi quodam vinculo gaudent, & quasi cognatione inter se continentur, non possumus non eorum stultitiam indignari, qui, quas intellectu faciles, & velut obvias scrutantibus, putant scientias, sectantur, operosiores, velut minus utiles sibi, negligunt. Latinæ si dent operam lingvæ, artem Criticam, ut rem obscuram & difficilem, respuunt, historiæ studium si ament, si antiquitates Romanas cupiant cognoscere, utrumq; studium à cognitione rei numismaticæ, sine qua illa in tenebris jacent, volunt segregatum. **TIBI, MELLITISSIME SCHMERBAUCHI**, alia mens sedet, qui, dum de usu rei numariæ in Theologiæ studio disseruisti, haud obscure indicasti, numariæ scientiæ notitia artes reliquas peregre adjuvari. De ejus in aliis scientiis usu si quæ scribere ausim, Iliada post Homerum scribam, quum & illustris Spanheimius, & Gallorum Triumviri Celeberrimi, Molinetus, Fressneus, & Vaillantius, larga nobis otia fecerint. De numis ad conservandam apud posteros Theologorum memoriam cûs aliqua verba mihi liceat, Tua pace, facere. Si qui sint, qui hoc scribendi argumentum leve, nec satis dignum judicent, in quo exerceatur ingenium, hi erunt fere, qui nesciunt, hos ipsos numos & historiam, quæ de rebus sacris exponit, illustrare, & exempla in illustri loco posita tradere, in quæ animus ad altiora tendens intueri possit. Enim vero, quantæ apud Græcos existimationis sacerdotes, in primis illi, qui sacrorum antistites erant, Asiarchæque dicebantur, fuerint, quæ fuerint sacræ res, quæ sacerdotum sacra facientium instrumenta, quis accurate nosset, nisi cûs numis expressum id nobis antiqua illa tempora reliquissent? Crania in iis bovina in patinis posita, quibus etiam victimarum intestina, & funes, quibus victimæ ad aras ducebantur, in coronæ similitudinem ligati junguntur, sacerdotii notas deprehendes, & quæ cuique Deorum, Dearumve, animalia sacra fuerint, & quæ ornamenta sacrificantium, quive ritus. Nec Romanorum opera, Græcorum industriam imitata, defuit in conflagrandis ejusmodi monetis, è quibus, quanta visa sit iis sacerdotii dignitas, quæ sacerdotum decora, quæ offerentium sacrificia, quæ cærimoniarum fuerint, apparet. Videas in iis Imperatorum titulis Pontificatus dignitatem adjunctam, videas apicum, infularum, vittarum, flammeolorum, caduceorum, hostiarum coronatarum, securium, cultrorum, patinarum, thuribulorum, ararum, expressas imagines, quibus notatis multo facilius, quæ à Scriptoribus narrantur de iis rebus, intelligas. Sed hæc antiqua illa, fœdisque superstitionibus deformis, Roma transmissit ad posteros. Nec verò negligentior horum nova Roma fuit, quæ Pontificum suorum effigies, nomina, velut breve argumentum vitæ, in argenteis numis, æneisque, non inde à Petro quidem, à Martino V. tamen, qui circiter A. C. 1459 Pontificatum tenuit, nobis certo ordine servavit. Hos omnes nobis Clarissimi **MOLINETI** cura & collegit in libro singulari, & collectos suis meditationibus eruditè illustravit. Idem honoris, vel favoris aucupandi, gratia non patribus solum purpuratis, verum etiam aliis sacrorum antistitibus, quos Archi-Episcopos, Episcopos, Abbates, barbarum sæculum appellavit, contigisse, ut numis ipsorum memoria consecraretur, numi bracteati confirmant, quorum tanta superest in Germania copia, ut eorum, qui Imperatorum auspiciis ea ætate cusi sunt, multo supersint pauciores. Rariuscule honos idem nostris habitus est Theologis, sed habitus tamen, tanto majoris vel hac ipsa de causa æstimandus. Religionum nostrarum repurgatarum auspicia, ut **Jo. Husso** ac-

cepta

cepta suo jure quodam referuntur, sic in sempiternam supplicii ipsius memoriam duos cufos numos fas erit primum contemplari. Prioris monetæ ad-versa facies repræsentat effigiem Jo. Hussi, adjectis hisce vocibus: *Credo. Unam. esse. Ecclesiam. sanctam. Catholicam*, averfa vero sistit Hussum in rogo cum verbis: *Centum. re-volutis. annis. Deo. respondebitis. Et. mihi. a: a nato Christo 1414. condem-nato.* Alterius una facies ante oculos nobis sistit Jo. Hussi effigiem, cui cir-cumscripta hæc reperiuntur: *Ist. zu. Costnig. verbrand. d. 6. Jul. 1415*, al-tera verò Lutheri effigie ac his verbis gaudet: *Was. jene. Hans. gedacht. hat. dieser. Schwan. vollbracht.* Id videlicet monumentum merita erat Viri Constantissimi virtus, qui omnem Deciorum, Furiorum, Camillorum, Cæsarum, fortitudinem longe superarat. Ponitur id jure suo Saxonie no-stræ, multisque Imperii municipiis, laudi, quod, ne Lutheri, qui intrepido a-nimo vestigia Hussi pressit, memoria intermoreretur, singulis sacris sæculari-bus eam renovare studuerunt. Annus enim 1617. produxit nobis monetam hujus fere carminis: *Verbum. Domini. manet. in. æternum.* Novemvir Saxo cum gladio, & Lutherus ardentem candelam tenens, stant ad altare, seu mên-sam, in qua jacet liber, cui inscriptum: *Biblia sacra V. D. M. L.* Averfa mo-netæ pars verba hæc continet: *Wie. Moses. Israël. geführt. aus. dem. schweren. Egyptischen. Dienst. Hauß. also. hat. Martin. Luther. uns. geführt. aus. des. Pabstes. Finsterniß.* Infima monetæ pars ostendit cli-banum Ægyptiacum, & serpentem exaltatum, cum epigraphe: *Ægyptus Et Israël.* Annus 1717. insignis moneta est, in cujus prima parte Lutheri facies repræsentatur, quam verba hæc veluti cingunt: *LutherVs eLeCtVM Del nostrl organon.* In altera non nisi hæc temporis nota reperitur: *Das. zweynte. Jubel. Jahr. nach. der. reinen. Wiederherstellung. des. Evangelii.* Taceo nunc annulatas, argenteasque, monetas, à Noricis, Francofurtanis, & Augustanis, cufas, quas vel manu, vas aliquod super lumen tenente, vel candela, modio testæ, sed à Luthero sublata, insignes videbis. Inauratum jam placet recensere numum, qui sacra sæcularia ante quadriennium cele-brata, reddit illustriora. In hac moneta altera facies Novemviro Saxone, Jo-hanne Constante, & Luthero, eminet, illo gladium, hoc lumen, in dextris ge-rente, quos usitatæ voces ambiunt: *Verbum. Domini. manet. in. æternum.* Al-tera capit hæc verba: *Daß sich des Wortes Licht durch Luthers treue Hand nach langer Finsterniß zur Christenheit gewand: Preist Gott die Christen-Schaar nun zweymahl hundert Jahr.* Nec tamen Luthero soli tam felici esse licuit, ut publicos suæ industriæ, laboris, & constantiæ, testes haberet numos, sed focii quoque aliqui & amplificatores doctrinæ cœ-lestis sibi hunc honorem velut suo jure vindicarunt. Aliquos saltim fas sit hic enumerasse. Manibus multorum teruntur numi ad Ægidii Strauchii, Joachimi Justi Breithauptii, Joachimi Molleri, Martini Geieri, & B. W. Mar-pergeri, nomen dedicandum cusi? Et Strauchianus ille quidem numus no-bis ipsum sistit Ægidium Strauchium cum verbis: *Ægidius Strauch S. S. Theo-log. D.* Infra literis minutissimis legitur: *A. 1615. d. 30. Sept. Gedanum profectus.* Altera numi fronte sistitur effigies barbati additis his verbis: *Ægidi-us Strauchius S. S. Theol. D. a. 1618. d. 10. Jul. rediit.* Joachimi Justi Breithauptii effigiem altera numi facies præbet, quæ vocibus eminet: *Joachimus Justus Breithauptius Halensis pietatis Et sapientiæ Doctor.* Infra imaginem hæc verba reperies: *Tacendo Et nutu magistro.* Altera laboriosos & ædificio absolvendo intentos, insimulque disceptantes, homines monstrat, qui non solum ædifi-

can.

candi instrumenta, sed & arma gerunt cum verbo: *Ad utrumq.* *Nebem. IV, 15. 17. a. 1703.* Joachimi Molleri, Croßnensis Theologi, faciem & insignia numus a. 1705. cusus tradit cum Epigrammate: *Virtute, Silentio & Spe, Es. XXX. 15.* qvin & Symbolo ipsius: *Βουδμηκεν Rom. VIII. 24.* Martini Geieri faciem in numi adversa parte deprehendes, quam verba ornant: *Martinus Geierus S. S. Theol. D. El. Saxon. Confil. Eccl. & Concien. aul. prim.* In averfa videbis ovem in terra, cum sententia è sacro codice depromata: *Mites gaudebunt. Math. V. v. 5.* **Seelig sind die Sanftmüthigen.** BERNARDI WALTERI MARPERGERI, quem DEUS servet nobis, effigiem numi frons altera exprimit, altera navim in fluctibus agitatam & Petrum labascentem, cui Servator generis humani subvenit, cum inscriptione: *Nil desperandum duce Christo, & auspice Christo.*

Eant nunc, qui illudunt personis sacris, eant, qui de ipsis pronuncient contemnitissime, dedecori idoneos videri ajant, honori & gloriæ consequendæ aptos haud esse. Hos videant, & erubescant, & profiteantur ingenuæ, famam Theologos æque, ut virtutem præmia, sequi. Intueantur Romani in majorum suorum imagines, vehementissimeque iis animum virtutis studio accendi existiment. Theologi nostri virtute eminuerunt sua, &, quamquam gloria numis adaugeta non est, tamen ipsimet numi, ubique suo se pretio commendantis, partes sustinuerunt. Quis enim est, qui ausit negare, homines ad similitudinem monetarum accedere, & eodem sæpenumero natos fato esse, cui metalla esse solent obnoxia? Hæc enim uti è terris effossa indigestam præ se ferunt molem, ita homines à natura, sine litterarum cultu, non nisi rude metallum merentur dici, quod sedulo Magistrorum labore, & assiduis præceptionibus, formari debet. Scholas haud inconsulte officinas appellaveris, in quibus metalla à scoriis purgantur, purgata finguntur, ficta usibus societatis humanæ publicis dicantur. Hæc, quod adhuc vigeant & perdurent, vel TU, SVAVISSIME AMICE, nobis es argumento. Tam egregie enim corporis animique dotes excoluisti, ut Afræ sibi de TE, velut moneta felicissime polita, impense gratuletur. Quid mirum, si credamus, ita TE memoria rerum à præclaris Theologis gestarum, studioque virtutis æmulo accensum esse, ut prius extingvi ardor animi non posset, quam eorum famam atque gloriam ipse quadam velut similitudine referres. Agedum igitur, AMICE, fac virtus TUA splendorem & pretium metalli vincat, miraque arte exprimat dehinc assiduitatem & studium, morumque sanctimoniam, illorum Theologorum, quorum virtus monumenta numorum meruit. Ea ratione fiet, ut, si monumenta ingenii virtutisque in numis assequi, quod paucissimis licet, haud queas, fortunæ tamen lausioris sis ipse TIBI faber, & reipublicæ numum TE præstes, qui, ut pulchritudine sic pretio, percarus sit omnibus, utilisque publice. Rerum omnium præpotens arbiter, DEUS, id jubeat evenire, quod mecum omnes amici ingenuæ precantur. Vale.

Perfcripti prid. non. Sextil. clcccxxxiv.
in Illustri Afranéo.

